

A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői, 2017

Tartalom

Bevezetés	1
A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban.....	1
A szervezetek száma	2
A közhasznúság változása a civil törvény tükrében.....	2
Gazdasági háttér	2
Humán erőforrás.....	3
A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül ...	3

Bevezetés

A KSH 1993 óta végez éves rendszerességgel teljes körű adatgyűjtést a civil és egyéb nonprofit szervezetek tevékenységéről, gazdálkodásáról, humán erőforrásáról. A felvétel célja a szféra gazdasági és társadalmi súlyának, jelentőségének, valamint a nemzetgazdaság teljesítményéhez és az életminőség javításához való hozzájárulásának a bemutatása.

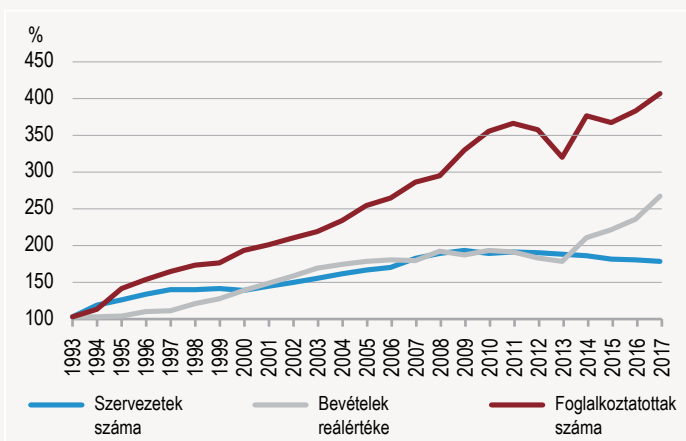
A nonprofit szférában 2017-ben 61 151 – az előző évinél 465-tel kevesebb – szervezet működött. A szektor arculatának meghatározó tényezői évek óta konstansnak tekinthetők: míg a klasszikus civil szervezetek számosságukkal (mintegy 54 ezer), addig a nonprofit vállalkozások magas bevételeikkel (átlagosan 246 millió forint) jellemzik a szektort.¹ A szféra időbeni fejlődését makroszinten három fontos mutatóval lehet érzékeltetni: a működő szervezetek számával, a bevételek reálértékével és a foglalkoztatottak létszámával. Ezek értékei a rendszeres statisztikai megfigyelés kezdete óta 2008-ig szinte folyamatosan nőttek, majd a gazdasági válság hatására a növekedés a foglalkoztatottság kivételével mérséklődött, 2012-ben pedig mindhárom mutató csökkent az előző évihez képest. A szervezetek számának azóta is tartó mérséklődése betudható az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. (a továbbiakban: civil) törvény hatásának, amely a szektoron belül egy „tisztulási” folyamatot indított el.² A munkavállalók számának 2011-ig tartó folyamatos növekedése – egyfelől a nonprofit vállalkozások körében lezajlott átrendeződéseknek, valamint a közmunka szektoron belüli térnyerésének köszönhetően – az utóbbi években hektikussá vált. 2016-ban – az előző évben tapasztalt 2,5%-os csökkenéssel szemben – 4,4, 2017-ben pedig 6,3%-kal nőtt a szektorban foglalkoztatottak létszáma. A bevételek reálértéke 2014-től folyamatosan emelkedett, 2017-ben közel 14%-kal.

¹ Szervezeti formák szerint a *klasszikus civilek* közé tartoznak a magánalapítványok, illetve az egyesületek, szövetségek, *nonprofit vállalkozásoknak* nevezzük a nonprofit gazdasági társaságokat, valamint idesoroljuk az előbbiekhöz képest elenyésző gazdasági súlyú, a kormányzati, önkormányzati alapítású – jobbára közfeladat ellátására, támogatására szakosodott – közalapítványokat is. A nonprofit szervezetek harmadik csoportját az *érdekképviseletek* (köztestületek, munkaadói, munkavállalói és szakmai szervezetek) alkotják.

² A civil törvény kimondja, hogy az éves pénzügyi beszámoló kötelező beküldése elmulasztásának következményeként a bíróság kezdeményezi ezen szervezetek megszüntetését, illetve törlését.

1. ábra

A nonprofit szektor legfontosabb mutatóinak alakulása (1993=100%)

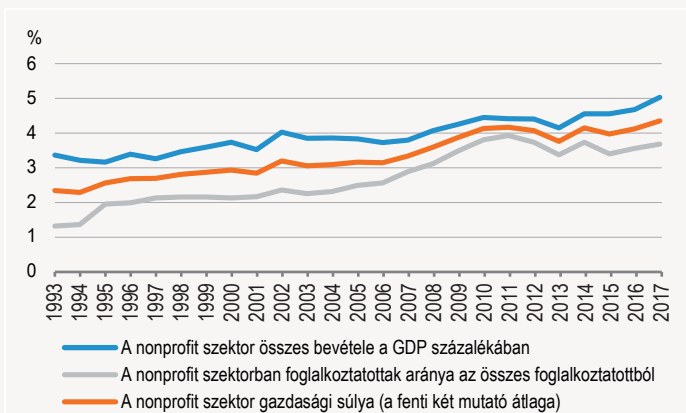

A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban

A nonprofit szervezetek összes bevételeinek GDP-hez viszonyított aránya 1993 és 2011 között egyharmadával emelkedett, de nem érte el az 5,0%-ot. Sokkal dinamikusabb fejlődés rajzolódott ki ugyanakkor a foglalkoztatásban: ugyanebben az időszakban háromszorosára nőtt a szektor munkaerőpiaci részesedése, de mindvégig 4,0% alatt maradt. A két – egymástól nem teljesen független – indikátor következő években tapasztalható ingadozása a nonprofit gazdasági társaságok körében lezajlott és jelenleg is tartó szerkezeti átalakulás következménye.

2. ábra

A nonprofit szektor nemzetgazdaságon belüli súlyának alakulása (1993=100%)

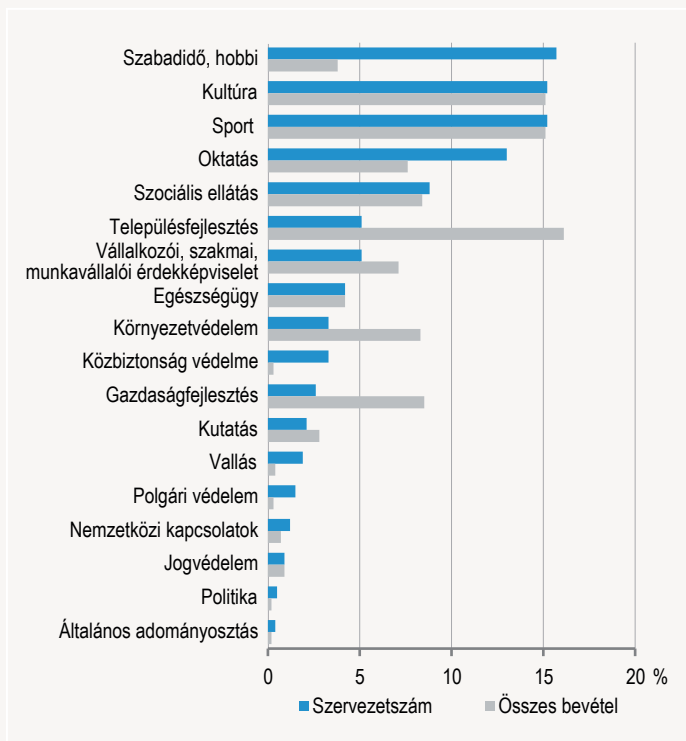
A GDP-arányos bevétel és a foglalkoztatottak arányának átlaga alapján a szektor nemzetgazdaságon belüli súlya 1993 és 2017 között csaknem megduplázódott, 2017-ben pedig elérte az eddigi legmagasabb, 4,3%-os arányt. Mindez nagyrészt a közszolgáltatásban, illetve a közfeladat ellátásában lezajlott – előbbiekben említett – változásoknak a hatása.

A szervezetek száma

2017-ben a mintegy 61,2 ezer civil és egyéb nonprofit szervezet egyharmada (közel 20 ezer) alapítványi formában, kétharmada (41 ezer) társas nonprofit szervezetként működött. Az alapítványok jelentős részének tevékenysége a korábbiaknak megfelelően az oktatáshoz (33%), a szociális ellátáshoz (16%) és a kultúrához (15%) kötődött. A társas nonprofit szervezetek körében a szabadidős (22%) és a sportegyesületek (21%), valamint a kulturális szervezetek (15%) aránya volt a legnagyobb.

3. ábra

A nonprofit szervezetek számának és összes bevételének megoszlása tevékenységi főcsoportok szerint, 2017

A közhasznúság változása a civil törvény tükrében

Magyarországon 1997-ben született törvény a közhasznúságról.³ A másfél évtizedig fennálló szabályozás eredményeként a civil szféra nagyjából fele vált közhasznúvá, és további 5–6% kiemelkedően közhasznúvá. A 2011-ben elfogadott civil törvény egyik legfontosabb újítása az volt, hogy az egyfokozatúvá vált minősítést határozott időre és közfeladat ellátásához kötötte.

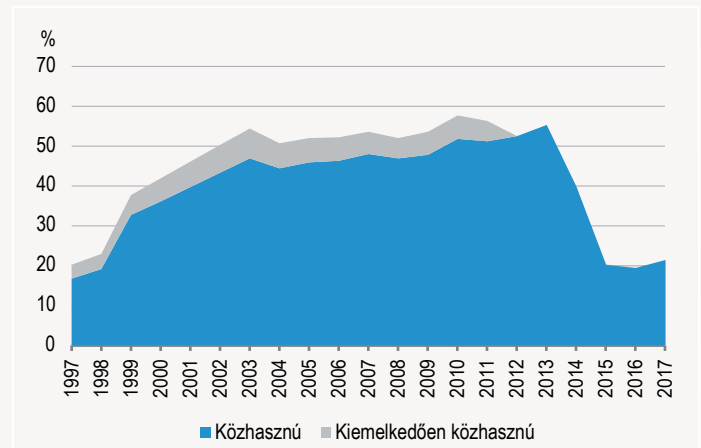
Ennek hatására a 2015. év végi adatok szerint a bejegyzett szervezetek már csak alig több mint egyötöde rendelkezett közhasznú minősítéssel, szemben a 2013. évi „kifutó” évben mért 55%-kal. 2016-ban tovább csökkent ezen szervezeteknek az aránya (19%-ra), 2017-ben a tendencia azonban megtört, 2,0 százalékponttal nőtt a részarány.

³ Az 1997. évi CLVI. törvény a közhasznú szervezetekről.

⁴ A társaságiadó-támogatások a szektorban 2017-ben meghaladták a 102 milliárd forintot.

4. ábra

A közhasznú és kiemelkedően közhasznú nonprofit szervezetek aránya a teljes szektoron belül

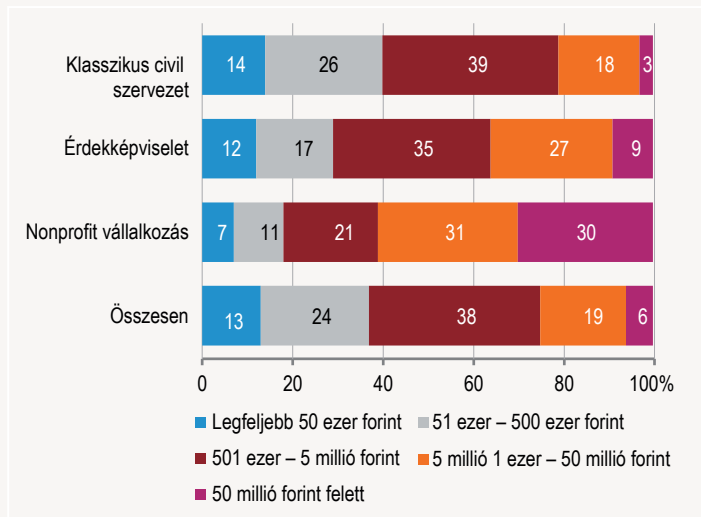

Gazdasági háttér

A szektoron belül a szervezetek csupán 2,2%-a nem folytatott pénzügyi tevékenységet 2017-ben. Teljes pénzforgalmat 92,7%-uk bonyolított le, 0,9%-uk csak bevételt, 4,2%-uk csak kiadást könyvelt el. Az összes bevétel 2017-ben több mint 1924 milliárd forint volt, az előző évihez viszonyítva folyó áron 16,3, reálértéken pedig 13,6%-kal több. Az 500 ezer forint alatti éves bevételű szervezetek aránya még mindig jelentős (37%). Az alacsony bevétel továbbra is a klasszikus civil szervezetek esetében a leggyakoribb.

5. ábra

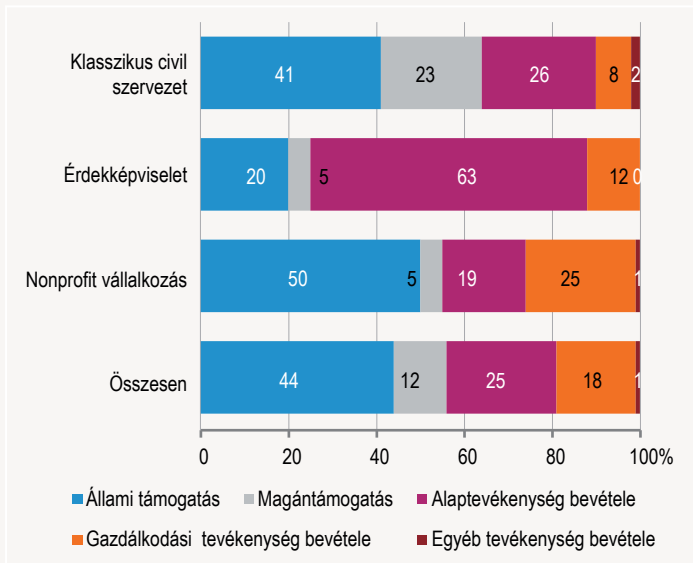
A nonprofit szervezetek megoszlása a bevétel nagysága szerint, 2017

A nagyszámú szabadidős, oktatási szervezetek súlyuknál sokkal kisebb arányban részesedtek a forrásokból. A gazdaság-, illetve településfejlesztésben tevékenykedő, valamint a környezetvédő szervezetek pénzügyi helyzete viszont – főként a nonprofit gazdasági társaságok nagy aránya miatt – az átlagnál sokkal kedvezőbben alakult. Mindemellett 2017-ben a sportszervezetek is arányuknak nagyjából megfelelő mértékben részesedtek a szektor bevételéből, elsősorban a társaságiadó-támogatásoknak⁴ köszönhetően.

A nonprofit szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint, 2017

6. ábra

Az állami támogatásokból származó források aránya 2016-hoz képest jelentősen növekedett. A teljes szektor bevételeinek 44%-a származott állami vagy önkormányzati költségvetésből, ami az előző évinél 4,0 százalékponttal, összességében 194 milliárd forinttal többet jelentett. Ezzel szemben a *saját (alaptevékenységi, gazdálkodási) bevétel* 43%-ra csökkent, így a szektor támogatási mutatója⁵ az egy évvel korábbihoz mérten 1,0 százalékponttal, 56%-ra nőtt.

2017-ben pályázat útján 16 ezer szervezet részesült az erre a célra fenntartott összesen 187 milliárd forintból, amely az előző évihez képest (156 milliárd forint) jelentősen bővült.

A vizsgált időszakban 10 ezer szervezet nyújtott pénzbeli vagy természetbeni adományt, amelynek alig egyötöde a lakosságnak, négyötöde különböző szervezeteknek jutott. A 237 milliárd forintnyi támogatásból 207 milliárd forint pénzbeli adomány volt.

Humán erőforrás

2017-ben a nonprofit szektorban munkaviszonnyal rendelkezők összlétszáma 162 ezer fő volt. Az alkalmazásban állók létszáma több mint 133 ezer fő volt, ebből 91 ezer főállású, teljes munkaidős és 42 ezer részmunkaidős, illetve nem főállású munkavállaló. A szektor együttes teljesítménye (a 29 ezer főnyi közfoglalkoztatottal együtt) 133 ezer számított⁶ főállású munkájának felelt meg. A szektorban foglalkoztatottak éves bruttó átlagkeresete (több mint 2,6 millió forint) – az előző évihez hasonlóan – 26%-kal elmaradt a nemzetgazdasági átlagtól.⁷

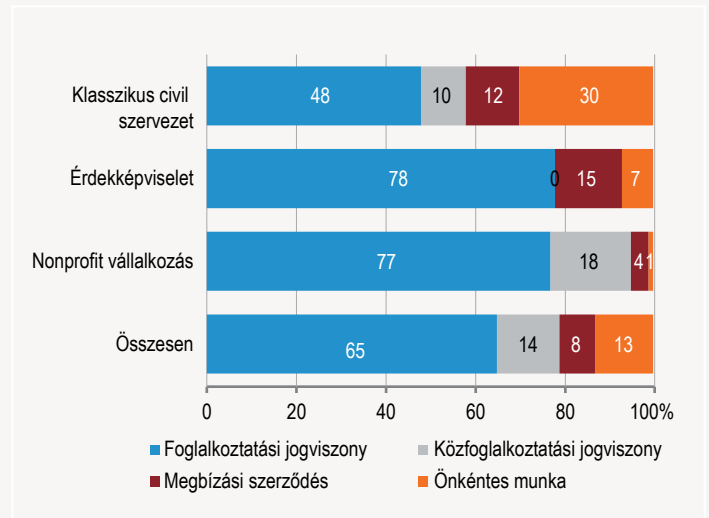
A munkavállalók 53%-a nő, 70%-uk 25–54 év közötti, közel egynegyedük pedig az 55–64 évesek korcsoportjába tartozott. A foglalkoztatottak legnagyobb hányada, 46%-a középfokú végzettségű volt, a fennmaradó létszám nagyjából fele-fele arányban oszlott meg az al- és felsőfokú végzettségűek között. A szektorban foglalkoztatott nyugdíjasok száma meghaladta az 5 ezer főt. Ugyanakkor számottevő volt a csökkent munkaképességű (24 ezer fő) és fogyatékos személyek (4 ezer fő) alkalmazotti létszáma is, akik túlnyomó többsége nonprofit gazdasági társaságoknál állt munkaviszonyban.

2017-ben a szektorban tevékenykedő önkéntes segítők becsült száma 364 ezer fő volt. Az általuk teljesített közel 45 millió munkaóra több mint

21 ezer teljes munkaidős foglalkoztatott munkaidejének felelt meg,⁸ munkájuk becsült értéke 56 milliárd forintra tehető. A lakossági segítség különösen a kisebb szervezetek esetében jelentős.

7. ábra

A nonprofit szektor humán erőforrásának összetétele munkaidő-ráfordítás alapján, 2017

A szektorban a szükséges humán erőforrást döntően, 87%-ban foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében, 13%-át önkéntes segítők bevonásával biztosították. Bár minden szervezeti forma esetében a fizetett munkavállalók jelenléte dominált, a klasszikus civil szervezeteknél a 30%-ot is elérte az időadományként elkönnyelhető ingyenes munkavégzés.

A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül

2017-ben a klasszikus civil szektorba sorolható szervezetek (a klasszikus magánalapítványok és egyesületek) száma megközelítette az 54 ezret. Ebből közel 19 ezer alapítványi, mintegy 35 ezer szervezet egyesületi (szövetségi) formában működött.

A klasszikus civil szektor humán erőforrása mind volumenében, mind formájában különbözik a szektor többi részétől. A foglalkoztatottak száma a klasszikus civilek esetében összesen mintegy 49 ezer fő (33 ezer számított főállású) volt. Az alapítványoknak és egyesületeknek önkéntesként segítők száma viszont a teljes szektor résztvevőinek döntő hányadát, 95%-át adta, és ugyanez jellemző a megbízási szerződéssel foglalkoztatott munkaerőre is (60%).

A bevételekből származó részesedést tekintve a csoport alulreprezentált: a nonprofit szervezetek 88%-át kitevő klasszikus civil szervezetek 2017-ben a befolyó összeg mindössze 36%-ával gazdálkodhattak. Bevételeik kétharmada továbbra is támogatásokból származott, 284 milliárd forint az állami és további 165 milliárd forint a magán-szférából érkezett. Míg az állami támogatás mintegy 44 milliárd forinttal nőtt az előző évihez képest, a magántámogatás összege gyakorlatilag nem változott. A jórészt egyesületekből álló klasszikus alszektor esetében a tagdíjakból befolyt összegek sem elhanyagolhatók (29 milliárd forint). Az alapítványok jelenléte viszont maga után vonja a támogatásokhoz kapcsolódó ellentétes irányú pénzmozgást, 2017-ben 124 milliárd forintot fordítottak magánszemélyek és intézmények megsegítésére.

⁵ Az összes bevételből az összes (állami és magán-) támogatás aránya.

⁶ Számított főállású foglalkoztatotti létszám: a főállású teljes munkaidősben foglalkoztatottak száma, hozzáadva a főállású részmunkaidősben foglalkoztatottak számának felét és a nem főállású foglalkoztatottak számának egytizedét, valamint a közfoglalkoztatottak teljes éves munkatejesítményét napi nyolc óras főállású munkaidős foglalkoztatotti létszámmal átszámítva.

⁷ Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qli012b.html

⁸ Ez a számított érték fejezi ki, hogy az önkéntesekkel a szervezetek hány főállású teljes munkaidős munkavállalót váltanak ki.

További adatok, információk (linkek):[Táblák](#)[Táblák \(STADAT\)](#)[Módszertan](#)**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu